

PODRÓŻE Z ANTROPOLOGIĄ

ZADANIE PIERWSZE

NASZE PODRÓŻE

5-10 minut

dyskusja

prezentacja
(slajdy nr 1-2)

Ćwiczenie ma na celu wprowadzenie w tematykę spotkania i nawiązanie do doświadczeń osób uczestniczących w warsztacie. Zapytaj osoby uczestniczące, czy lubią podróżować (dopytaj, dlaczego tak lub nie), czy podróżują często, dokąd jeżdżą. Prowadząc dyskusję, zwróć uwagę zarówno na dalsze podróże, jak i te, które odbywamy w najbliższej okolicy czy regionie.

ZADANIE DRUGIE

SKĄD CZERPIEMY WIEDZĘ O ŚWIECIE?

5-10 minut

burza mózgów lub
sonda internetowa

prezentacja
(slajd nr 3)

Prezentacja do zajęć (slajd nr 3). Jeśli chcesz, w ćwiczeniu możesz skorzystać z sondy internetowej. Do przygotowania sondy polecamy narzędzie [Mentimeter](#). Narzędzie to pozwala wygenerować kod QR, dzięki któremu uczniowie wypełniają sondę na swoich telefonach, a następnie osoba prowadząca spotkanie prezentuje zebrane wyniki sondy. W Mentimeter wprowadź pytanie: *Jak przygotowujecie się do podróży?* Daj grupie chwilę czasu na udzielenie odpowiedzi, a następnie wspólnie omówcie wyniki.

Ćwiczenie ma na celu refleksję nad tym, skąd możemy czerpać wiedzę o kierunkach, które planujemy odwiedzić, i pokazanie, że etnografia/antropologia mogą być ciekawym źródłem wiedzy na temat wybranych kierunków turystycznych. Zapytaj osoby uczestniczące, czy i w jaki sposób przygotowują się do podróży. Czy czytają przewodniki po miejscach, do których jadą? A może oglądają blogi podróżnicze?

W podsumowaniu dyskusji zwróć uwagę, że źródłami wiedzy mogą być także np.:

- literatura na temat danych miejsc (np. powieści, reportaże – zarówno autorów miejscowych, jak i zagranicznych);
- filmy, w tym filmy etnograficzne i dokumentalne;
- muzyka, w tym teksty piosenek i utwory na temat danego miejsca;
- artykuły i książki etnograficzne/antropologiczne;
- podcasty, blogi i wideoblogi (podróżnicze, popularnonaukowe, popularyzatorskie);
- media społecznościowe.

Wymieniając materiały etnograficzne/antropologiczne jako źródło, wytłumacz, że są one najczęściej efektem długotrwałych badań terenowych, podczas których badacze

i badaczki przebywają w danym miejscu i poznają je, a także przede wszystkim poznają ludzi w nim mieszkających, a w swojej pracy starają się zawrzeć ich głos i ich perspektywę.

ZADANIE TRZECIE

ETNOGRAFIA, ETNOLOGIA, ANTHROPOLOGIA

5-10 minut

dyskusja

prezentacja
(slajdy nr 4-5),
film uzupełniający

Ćwiczenie ma na celu przybliżenie osobom uczestniczącym, czym zajmuje się etnografia/etnologia/antropologia oraz jak wyglądają badania etnograficzne. Zapytaj osoby uczestniczące, czy wiedzą, czym zajmują się omawiane dziedziny nauki, a także jak prowadzi się badania terenowe. W ramach podsumowania dyskusji przedstaw uczniom prezentację omawiającą etnografię, etnologię i antropologię, a następnie pokaż krótki film dołączony do scenariusza.

Komentarz do slajdu nr 4 dla osoby prowadzącej:

Nazw etnografii, etnologii i antropologii kulturowej obecnie często używa się zamiennie na określenie nauk o człowieku i kulturze. To, co się pod tymi pojęciami kryje, najłatwiej zrozumieć, rozkładając na części pierwsze składowe tych pojęć. Słowo *ethnos* pochodzi z greki i oznacza naród, lud, plemię, z kolei *graphos* to dosłownie „piszę”. Etnografię moglibyśmy więc zdefiniować jako opisywanie kultur różnych społeczności i grup etnicznych. Etnografią współcześnie nazywamy jakościową metodę badawczą, której zbiór danych jest przygotowywany głównie na podstawie wywiadów i obserwacji uczestniczącej. Etnografię często utożsamia się z badaniami terenowymi, czyli długotrwałym przebywaniem w miejscu, gdzie żyją osoby, których kulturę chcemy zbadać, tak aby jak najdokładniej, wszystkimi zmysłami doświadczyć ich życia i w efekcie jak najlepiej poznać kontekst powstania i funkcjonowania danej kultury. Etnografia jako narzędzie jest wykorzystywana w wielu dziedzinach nauki, w tym socjologii, historii, a nawet we współczesnych badaniach rynkowych i marketingowych, ale przede wszystkim jest metodą wykorzystywaną przez etnologię i antropologię kulturową. Etnologia, łącząca greckie słowa *ethnos* i *logos*, oznaczające naukę, to dosłownie nauka o ludach i narodach, a współcześnie dyscyplina naukowa opisująca różne zjawiska kulturowe. Etnologia jako pojęcie ma swoją specyficzną historię, była bowiem już w XIX wieku używana przez przedstawicieli europejskiej i kontynentalnej nauki o człowieku jako odpowiednik niemieckiego terminowi *Völkerkunde* (badania ludów pierwotnych). Z kolei antropologia kulturowa czy też antropologia społeczna to dyscyplina nauk społecznych zajmująca się człowiekiem (*anthropos* – człowiek, *logos* – nauka) w kontekście kultury, traktowanym jako ukształtowana przez społeczeństwo jednostka i twórca kultury. Antropologia kulturowa zajmuje się zatem badaniem kultury we wszystkich jej przejawach. Natomiast podstawowym pytaniem, jakie stawia sobie współczesna antropologia, jest pytanie o to, jak ludzie doświadczają otaczający ich świat, jak ten świat postrzegają, jak go rozumieją i jak się w nim odnajdują oraz dlaczego zachowują się właśnie tak, a nie inaczej. Te pytania można stawiać sobie, zajmując się z perspektywy antropologicznej najróżniejszymi tematami związanymi z życiem i działalnością człowieka – zwyczajami, rytuałami, dziedzictwem, jedzeniem, tańcem, polityką, muzyką, migracjami, religią, językiem, czasem wolnym i wieloma, wieloma innymi.

Komentarz do slajdu nr 5 dla osoby prowadzącej:

Badania terenowe lub badania etnograficzne to badania polegające na obserwacji i opisie zachowań danego społeczeństwa. Badania terenowe powinny odbywać się przez możliwie jak najdłuższy czas, tak aby badacz/ka mógł/mogła „zatopić się” w życiu codziennym badanej społeczności i jak najpełniej doświadczyć jej życia, a tym samym lepiej ją zrozumieć.

Jednym z pionierów badań terenowych był Bronisław Malinowski, naukowiec zaliczany do najważniejszych antropologów I połowy. XX wieku. To on jako pierwszy przeprowadził długie i skrupulatne badania terenowe – odbył dwa ponad roczne pobyty na Wyspach Trobriandzkich na Pacyfiku, gdzie badał kulturę zamieszkujących je społeczności.

Aby przeprowadzić badania terenowe, nie trzeba jednak jechać na rok na Trobriandy. Badania terenowe możemy przeprowadzić wszędzie, zarówno daleko, jak i blisko. Przeważymy je poprzez „zanurzenie się” w terenie, pobyt wśród ludzi, z którymi wchodzimy w osobisty kontakt. Dzięki temu dowiadujemy się, w jaki sposób myślą osoby inne niż my, jak widzą świat, w którym żyją. W efekcie zaczynamy patrzeć oczami Innych oraz bardziej refleksyjnie podchodzimy także do siebie samych i swoich wyobrażeń o świecie.

MATERIAŁY DODATKOWE DLA PROWADZĄCYCH

Przed realizacją scenariusza zachęcamy do zapoznania się z innymi materiałami dotyczącymi etnografii, etnologii i antropologii oraz podróżowania i turystyki. Polecamy następujące materiały:

Post-turysta, *Jak czytać literaturę podróżniczą? Poradnik krytyczny*

 <https://post-turysta.pl/artukul/jak-czytac-literature-podroznicza-poradnik-krytyczny>

Playlista:

Podróże z antropologią - materiały edukacyjne dla młodzieży

 <https://youtube.com/playlist?list=PLVi6w9hRT7L4nD6fAiK4nVrsac322jRE&si=E5uEqSA18LDQZbmI>

Filmy:

Co to jest etnologia?

 <https://www.youtube.com/watch?v=LMNbjgu8QJw&list=PL1hTqt-qy78XJNAENhvo8ADL6LHXAYJEm>

Czym zajmuje się etnologia i antropologia kulturowa?

 <https://www.youtube.com/watch?v=P7gVLY0zrAs&list=PL1hTqt-qy78XJNAENhvo8ADL6LHXAYJEm&index=6>

Jakie pytania stawia antropologia?

 <https://www.youtube.com/watch?v=8GWvL6Qy2WY&list=PL1hTqt-qy78XJNAENhvo8ADL6LHXAYJEm&index=4>